

KOMMUNEN I MØTE MED NYE
BEREDSKAPSUTFORDRINGER
- kapasitet og kompetanse
Foredrag fagsamling Statsforvalteren
Førde 24. oktober 2023

Professor, dr. ekon Odd Jarl Borch
Nord universitet, Bodø

Agenda

- Totalberedskapskommisjonen: hovedkonklusjoner om kommunene og Statsforvalteren
- Utdyping av kommisjonens analyser og forslag
- Mine vurderinger av kommunenes utfordringer i kjølvannet av Totalberedskapskommisjonens arbeide

Egen bakgrunn

Utdanning

- Siviløkonom Norges handelshøyskole, Bergen
- Dr. ekon Umeå universitet, Sverige
- Post doc studier USA
- Sjøkapteinutdanning

Praksis

- Handelsvirksomhet-fiskeri
- Sjøfart- offshore
- Politisk arbeide
- FoU:
 - Næringslivs-innovasjoner
 - Bygdenæringer
 - Beredskapsledelse
 - Sivilt-militært samarbeide
- Kommisjoner/utvalg:
 - Koronakommisjonen
 - Cruisesikkerhetsutvalget
 - Totalberedskapskommisjonen

TOTALBEREDSKAPSKOMMISJONEN
NOU 2023: 17

Nå er det alvor
Rustet for en usikker fremtid

Kommisjonens mandat

- Gi **prinsipiell** vurdering av **styrker og svakheter** ved dagens beredskapssystemer.
- **Vurdere risiko og vesentlighet.**
- Omfatter **hele samfunnssikkerhetsfeltet**, Svalbard og hele krisespekteret
- Bør inkludere **sivilt-militært** samarbeid og **totalforsvaret**
- Bør vurdere betydning av **internasjonale forventninger** til og **forpliktelser** for norsk beredskap.
- Ha særlig fokus på **tverrsektorielle** utfordringer.
- Bør reflektere **prioriteringsutfordringer**
- Bør vurdere betydningen av **risikoaksept.**
- Ha nødvendig **kontakt og samarbeid** med relevante pågående prosesser, som **Forsvarskommisjonen.**

Kommisjonens tillegg

- Betydningen av **tillit**
 - **10 + 10 år**

Medlemmer

General (p) **Harald Sunde**, Ringsaker

Ordfører **Anne Rygh Pedersen**, Tønsberg

Administrerende direktør **Hanne Tangen Nilsen**, Nittedal

Konsernsjef **Christian Stav**, Steinkjer

Sjøfartsdirektør **Knut Arild Hareide**, Oslo

Politimester **Ellen Katrine Hætta**, Sør-Varanger

Direktør **Jon Halvorsen**, Nordre Follo

Direktør **Cecilie Daae**, Oslo

Forbundsleder **Ola Yttre**, Skjåk

Sikkerhetsdirektør **Elise Lindeberg**, Lillesand

Ordfører **Ida Stuberg**, Inderøy

Styreleder **Anne Jødahl Skuterud**, Gjerdrum

Professor **Odd Jarl Borch**, Bodø

Statsforvalter **Elisabeth Vik Aspaker**, Tromsø

LO-sekretær **Are Tomasgard**, Lillestrøm

Regiondirektør **Tone Grindland**, Stavanger

Sekretariat: JD, FD, FLO, DSB, NSM

Koordinering mot andre utvalg

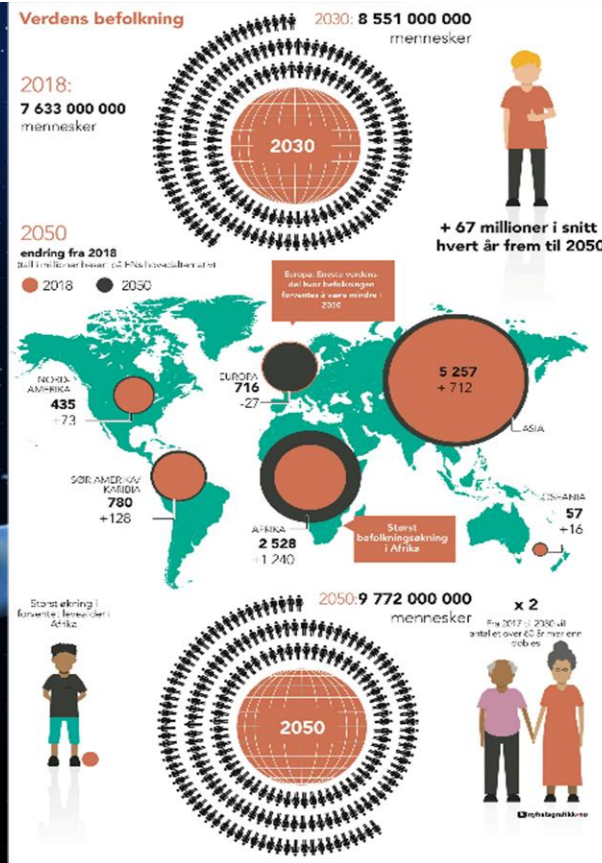
- Tett kontakt med Forsvarskommisjonen. Jevnlige møter mellom sekretariatene. Fellessamlinger.
- Andre relevante kommisjoner -gjennomført møter for å identifisere berøringspunkter og vurdere behov for videre koordinering.
 - Koronakommisjonene
 - Energikommisjonen: NoU 2023: 3 Mer av alt – raskere
 - Helsepersonellkommisjonen: NoU 2023:4 Tid for handling
 - Helseberedskap (Ny st.melding høst 2023)
 - Nasjonal helse- og samhandlingsplan ny st. melding innen utgangen av 2023
 - Arbeidsgruppen for helhetlig gjennomgang av brann- og redningsområdet
 - St.melding om brann- og redning høsten 2023

Helseberedskapmeldingen. St.melding høsten 2023.

Sentrale tema:

- **Risikoområder:**
 - Smittsomme sykdommer og andre biologiske hendelser
 - Atomhendelser
 - Andre større hendelser som truer liv og helse
- **Viktige innsatsfaktorer:**
 - eks: tilgang til medisinske mottiltak og helsepersonell
- **Digital beredskap og sikkerhet**
- **Sivil-militært samarbeid**
 - Inkl. totalforsvaret
- **Roller, ansvar og planverk innen beredskap**
 - Kommunehelsetjenesten, prehospitale tjenester, akuttfunksjoner sykehus, spesialistfunksjoner

Det helhetlige utfordringsbildet – hvorfor er det alvor?

- STORMAKTSRIVALISERING**
- KRIG I EUROPA**
- SAMMENSATTE TRUSLER**
- TERRORISME**
- KLIMAENDRINGER**
- DEMOGRAFISKE ENDRINGER**
- MIGRASJON**
- PANDEMIER**
- TEKNOLOGISK UTVIKLING**
- KRAV TIL KVALITET**
- TILLIT TIL SAMFUNNSINSTITUSJONER**

Prinsipiell vurdering av norsk beredskap

POSITIVE SIDER:

- Sterk grunnberedskap
- Stadig mer sømløs bistand fra Forsvaret i sivile hendelser
- Modernisert totalforsvar
- Tillitssamfunn og rettsstat
- Frivillige organisasjoner
- Vilje og evne til mobilisering

NOEN UTFORDRINGER

- Oppstykket styring og ledelse på alle nivå
- Tverrsektorielt samarbeid kunne vært bedre
- Svak «føre var»-tenkning
- Næringslivet ikke tilstrekkelig «påkoblet» i beredskapssystemet
- Usikkerhet knyttet til ivaretagelse av kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner (KIKS) i alle typer kriser

Generelt om kommunene

1. Den grunnleggende byggesteinen i beredskapen er kommunene.
2. Kommunene står overfor store utfordringer i årene som kommer når det gjelder å ivareta oppgaver innenfor samfunnssikkerhet og beredskap.
3. Kommunenes beredskapsarbeid må styrkes slik at de er i stand til å innrette sin beredskap for å håndtere uønskede hendelser på lokalt nivå
4. Lokal og regional beredskap må være robust. Beredskapssamvirket på lokalt og regionalt nivå må styrkes.
5. Uavhengig av innbyggertall, geografi og økonomi, har alle kommuner det samme ansvaret for kritiske tjenester til befolkningen og for å bygge beredskap for å ivareta disse tjenestene
6. Nye pålegg fra statlige myndigheter innen beredskap, som fører til økt ressursbruk og krever finansiering, må følges av tilføring av friske midler til kommunene.

Generelt om statsforvalteren

1. Statsforvalteren har en svært viktig samordnings- og veiledningsrolle for kommunene.
2. I dag har statsforvalteren etter kommisjonens vurdering en for svak rolle. Beredskapsansvaret er ikke tydelig nok og statsforvalteren mangler nødvendig myndighet til å kunne samordne beredskapsarbeidet mellom kommuner
3. Kommisjonen mener at statsforvalterens myndighet til å foreta tverrsektorielle prioriteringer ved kriser må tydeliggjøres.
4. Statsforvalterens veiledningsrolle overfor kommunene må styrkes. Mange kommuner mangler kapasitet til å kunne utvikle lokal beredskap, og da er det viktig at statsforvalteren har kompetanse og ressurser for veiledning.
5. Behov for å etablere en forsterkningsordning for kommunal krisehåndtering som kan bistå i en periode inntil kommunen har fått på plass nødvendige ressurser.

Videreutvikle grunnberedskapen

- Grunnberedskapen må videreutvikles for å sikre en tilstrekkelig god og desentralisert beredskap (politi, brann, helse)
- Forskriftsfeste dimensjonering av grunnberedskap der det ikke allerede er gjort.
- Sette krav til hvor stor andel av befolkningen som skal nås av en kvalifisert respons innenfor et gitt antall minutter.
- Å utrede tettere samarbeid mellom ambulanseressurser og kommunehelse-tjenesten
- Vurdere brann- og redningsvesenets behov for kompetanse og kapasitet
- Oppgavefordeling ift de andre nødetatene.

REGJERINGEN MED HELHETLIG GJENNOMGANG AV BRANN- OG REDNINGSOMRÅDET

Pressemelding | Nr: 118 – 2022 | Dato: 10.11.2022

Arbeiderparti- og Senterpartiregjeringen starter nå en helhetlig gjennomgang av bran- og redningsområdet. En arbeidsgruppe skal bidra i dette arbeidet. Gjennomgangen skal munne ut i en melding til Stortinget som planlegges lagt frem innen utgangen av 2023.

Bilde: Forsvaret

Klimatilpasning og håndtering av naturfare

Utfordringer

- Norge er på etterskudd når det gjelder klimatilpasning
- stort udekket kartleggingsbehov over områder utsatt for naturfare
- Samordningen mellom departementer og sektorer er for svak

Anbefalinger

- Forsterke arbeidet for å forberede Norge på et endret klima
- Behov for helhetlig nasjonal handlingsplan
- Styrket kartlegging av naturfare (NVE, NGO m.fl.)
- Styrke beredskapen for å kunne håndtere naturkatastrofer

Helseberedskap

Utfordringer:

- Manglende konkrete føringer som skal legges til grunn for beredskapen
- Prioriteringer og ressursstyring ved de største krisene ikke tilstrekkelig tydeliggjort
- Ulike styringsmodeller for kommune- og spesialisthelsetjenesten
- Koordinering og ledelse på regionalt og lokalt nivå
- Forsyningssikkerhet

Anbefalinger:

- Tydeligere nasjonale ambisjoner for helseberedskapen
- Tydeligere planer for prioritering, ressursdisponering og -mobilisering
- Tydeliggjøre statsforvalterens rolle i helsekriser
- Styrke rollen og funksjonen til kommunelegen

Psykososial oppfølging i og etter kriser

- **Behov for styrking av psykososial beredskap**
- **Store variasjoner i dagens oppfølging**
- **Store kriser fører til at kommunenes kapasitet overskrides**
- **Manglende oversikt over berørte i en krise**
- Bedre integrering i beredskapsplanverk og øvelser
- Utvikle nasjonale faglige retningslinjer for oppfølging
- Opprette digitalt katastroferegister
 - oversikt over hvem som er berørt av en større hendelse
 - hvem som har behov for informasjon og oppfølging
- Etablere forsterkningsordning for kommunal krisehåndtering

Styrke beredskapsrollen til frivillige organisasjoner

- Deltakelse i beredskapsråd på alle nivåer
- Reelt økonomisk løft for frivillige rednings- og beredskapsorganisasjoner: Økte tilskudd og fritak for avgifter på noen områder
- Kostnadsfri innføring av ny teknologi

Bilde: Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum - FORF

Sivile beskyttelsestiltak

Utfordringsbildet

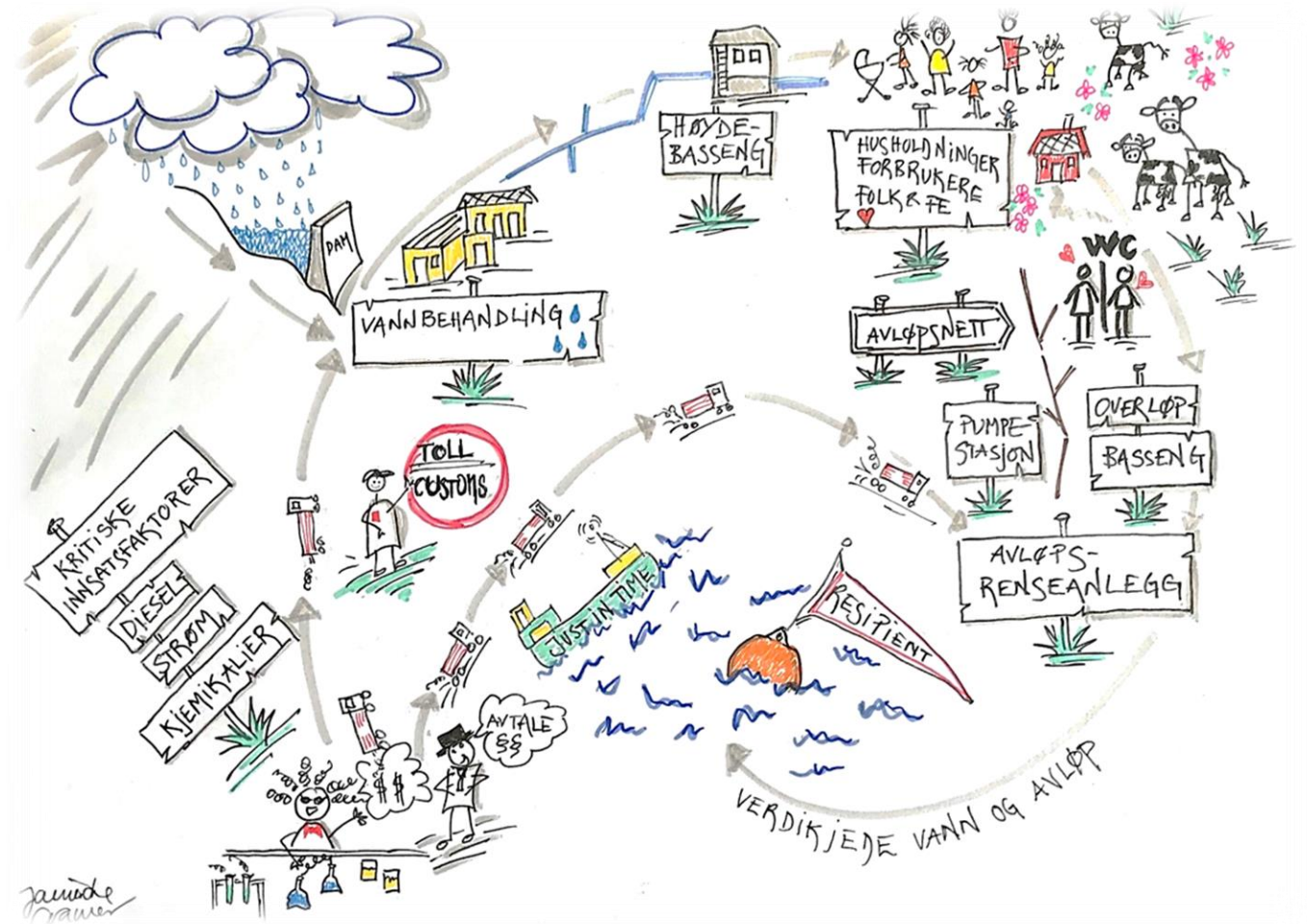
- Usikkerhet om hvilket beskyttelseskonsept Norge skal ha
- Mekanismer og infrastruktur for å sikre befolkningen beskyttelse i krig er bygget ned

Anbefalinger

- Videreutvikle sivilforsvaret – vurdere organisering og dimensjonering
- Videreutvikle de sivile beskyttelsestiltakene slik at de dekker krisespekteret
- Tydeliggjøre ansvaret for å utføre tiltak i fred og i krig

Styrke forsyningssikkerheten

- Føre var-prinsipp i forsyningskjedene
- Forsyningsberedskapsorganisasjon: offentlig-privat partnerskap gjennom likeverdighet
- Matberedskap basert på norske råvarer og produksjon

Energiforsyning

Utfordringer:

- Norsk olje-, gass- og kraftproduksjon avgjørende for å ivareta energisikkerheten i Europa
- Sårbarhet- behov for sikring mot sabotasje og uhell

Anbefalinger:

- Nasjonalt løft for å sikre tilstrekkelig energi
- Styrke kraftforsyningsberedskapen
 - Flere selskaper må omfattes av beredskapsordninger
- Utarbeide tydeligere føringer for prioritering av funksjoner og virksomheter ved kraftrasjonering

Drikkevannsforsyning

Utfordringer:

- Aldrende infrastruktur
- Akkurat i tide-prinsippet
 - Forsyningssikkerhet for kjemikalier

Anbefalinger:

- Beredskapsanalyse av verdikjeden for drikkevann
- Etablere råd for drikkevannsberedskap
- Egenberedskap

Matforsyning

Utfordringer

- Krig og klimakrise utfordrer forutsetningen om velfungerende handelssystemer

Anbefalinger

- å gjennomføre en risiko-, sårbarhets- og beredskapsanalyse av norsk matforsyning for å kartlegge den faktiske matvareberedskapen
- å umiddelbart legge planer for økt selvforsyningsgrad basert på norske råvarer
- å styrke lagerhold av matkorn betydelig utover dagens ambisjon
- å sikre nødvendige lagre av kritiske innsatsfaktorer til matproduksjon
- Videreføre restriktiv jordvernpraksis

Totalforsvaret

UTFORDRINGER

- Modernisering av totalforsvaret vellykket
- Ny epoke innledet, større sikkerhetspolitisk alvor
- Usikker motstandskraft mot **alle** former for fare og i **hele** krisespekteret

ANBEFALINGER

- ✓ Forsvaret må tenke sivil beredskap ved investeringer i materiell og sikre tilgjengelighet for sivil krisehåndtering
- ✓ Forsvarets behov for sivil støtte/innsats må tydeliggjøres
- ✓ Må på sivil side ha økt fokus på Forsvarets forventninger til robusthet i kritiske samfunnsfunksjoner (KIKS)
- ✓ Nødvendig med **felles** planforutsetninger for sivil side og Forsvaret
- ✓ Forsvaret må integreres enda sterkere i sivilsamfunnets beredskapsstrukturer/råd

Sivil-militær helseberedskap

Utfordringer:

- Anstrengt kapasitet i helsesektoren
- Den sivil-militære helseberedskapen er underdimensjonert.
- Forsvarets sanitet begrenset
- Behov for sivil-militært helsesamarbeid økt som følge av utviklingen i trusselbildet, eks. CBRNE
- Evne til å håndtere masseskadesituasjoner uklar

Anbefalinger:

- ✓ Behov for en egen utredning om Forsvarets behov fra den sivile helsetjenesten i krig
- ✓ Klargjøring av organiseringen av bidrag fra helsesektoren inn i Forsvaret

Utfordring i sivilsamfunnets bidrag til Totalforsvaret: Robusthet i kritiske samfunnsfunksjoner (NATO's syv forventninger)

1. Kontinuitet i nasjonale styringssystemer og kritiske offentlige tjenester
2. Evne til å håndtere ukontrollert forflytning av mennesker
3. Evne til å håndtere masseskadesituasjoner
4. Robust mat- og vannforsyning
5. Robust kraftforsyning
6. Robuste sivile kommunikasjonssystemer
7. Robuste transportsystemer

Næringsvirksomheter som integrert del av totalberedskapen

Utfordringer

- Mange kommersielle selskaper (privat og offentlig eid) med avkastningsfokus som styrer kritisk infrastruktur
- Forsyningskjedene, inkl. matvarer preget av just in time-tenkning, global sourcing, skalaøkonomi og sentraliserte innkjøp for god økonomistyring
- Anskaffelsesregelverket til hinder for å bygge nødvendig beredskap
- Sivile kommunikasjonssystemer – har lite kunnskap om tverrsektoriell og global digital avhengighet/risiko
- Mange transportårer med flaskehalser, begrensninger i kapasitet og sikkerhetsutfordringer
- Kommunal infrastruktur- stor variasjon ift kvalitet, kapasitet og fysisk sikring (eks: havn, vannforsyning)

Anbefalinger

- ✓ å videreutvikle og forsterke samarbeidet mellom infrastruktureiere og tilbydere i kraftsektoren og ekomsektoren på beredskap og krisehåndtering.
- ✓ Det må prioriteres å få etablert et samarbeid for raskest mulig gjenoppretting av kritiske ekomlokasjoner.
- ✓ Vurdere etablering av en fast ordning med bistand fra Forsvaret for gjenoppretting av kritisk elektronisk kommunikasjon, særlig i de nordligste fylkene og på Svalbard
- ✓ Gjennomføre en risiko-, sårbarhets- og beredskapsanalyse av norsk matforsyning for å kartlegge den faktiske matvareberedskapen
- ✓ Avklare problemstillinger knyttet til Forsvarets behov for sivil transportinfrastruktur og -ressurser i ulike scenarioer,
- ✓ Utarbeide overordnede og omforente prinsipper for tverrsektoriell prioritering av forsyninger i kriser

Tettere integrering av næringslivet

ANBEFALINGER

- Næringslivets egenberedskap og samfunnsrolle må forstås
- Næringslivets kapasiteter må være gripbare i krisehåndtering
- Offentlig-privat forsyningsberedskapsorganisasjon basert på likeverdighet næringsliv-stat
- Lære av finske NESAs (Forsyningsberedskapssentralen)
 - Industripools (forsyningssektorer)
 - Finansiering av lagerhold
 - ROS, øvelser, kompetansebygging
 - Internasjonalt samarbeid

Sammensatte trusler

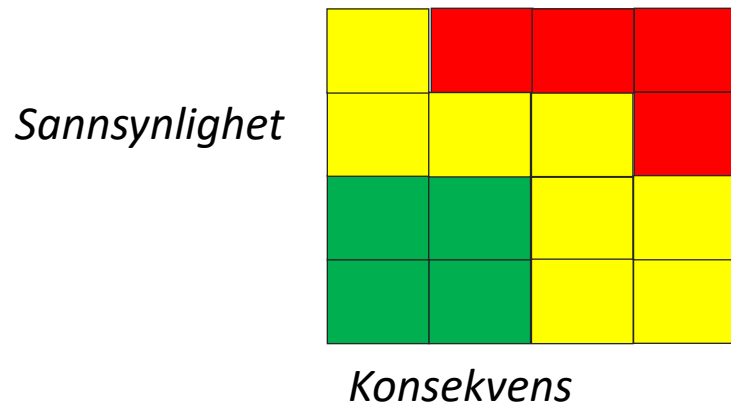
Utfordringer:

- Bredt sett av trusler i form av påvirkningsoperasjoner, falske budskap og undergravingsvirksomhet, ødeleggelser/sabotasje
- Tiltak er primært fokusert på strategisk nivå og trusseldimensjonen er førende.
- Tiltakene forholder seg til gjeldende beredskapsprinsipper. Uvilje til å la seg samordne
- Evnen, viljen og de tekniske løsningene for å dele informasjon er ikke til stede.
- Tiltak har forholdt seg til eksisterende mandater, roller, ansvar og organisasjon og hjemmelsgrunnlag- behov for oppgradering og tilpasning?

Anbefalinger:

- Videreutvikle NESS- Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetscenter
 - Inkludere DSB og FSA- Forsvarets sikkerhetsavdeling
 - Se på risiko og konsekvens av sammensatte trusler i ulike sektorer og på uliek
- Graderte plattformer til alle totalberedskapsaktører
- Nedgrader og tilgjengeliggjør trussel og risikoinformasjon.
- Etabler funksjon for håndtering av utilbørlige påvirkningsoperasjoner og desinformasjon
- Utarbeid veileder for formål og bakgrunn for beredskapsprinsippene

Styrke lokalt og regionalt nivå i beredskapen

Forbedret strategisk og operativt beredskapsarbeid

- Helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser lokalt og regionalt
- Beredskapsplaner lokalt og regionalt
- Beredskapskoordinator i minimum i 50 prosent stilling.
- Forsterkningsordning for kommunal krisehåndtering-kapasiteter som kan bistå eller overta ledelsen inntil kommunen har fått frem nødvendige ressurser
- Interkommunalt samarbeid og «nabohjelp» fokuseres

Rådsstruktur

- Forskriftsfeste lokalt beredskapsråd
- Videreutvikle fylkesberedskapsråd til regionalt beredskapsråd

Styrke statsforvalteren

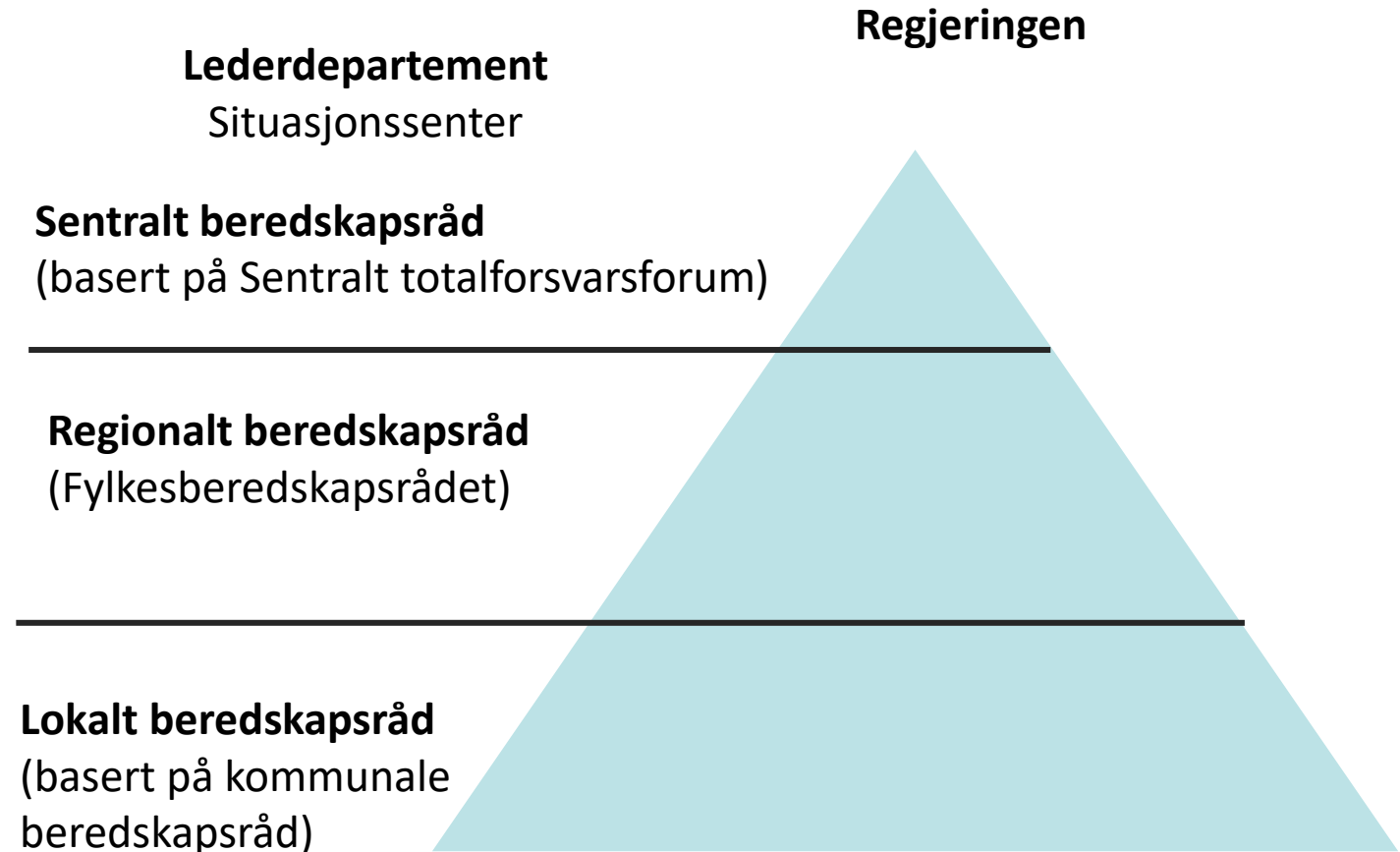
- Friske midler til statsforvalterens beredskapsarbeid
- Forsterke statsforvalterens veilednings- og prioriteringsrolle
- Tydeliggjøre statsforvalterens myndighet til å foreta tverrsektorielle prioriteringer ved kriser.

Statsforvalteren skal kunne pålegge en kommune å samarbeide med andre kommuner om sikkerhet og beredskap

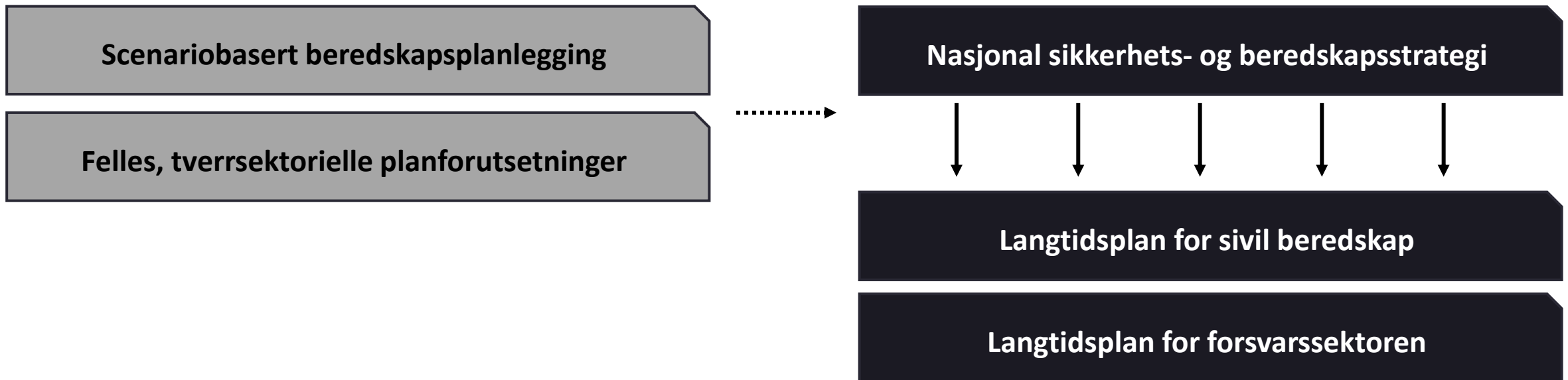
Utvikle nasjonal situasjonsforståelse, ledelse og enhetlig rådsstruktur

Enhetlig rådsstruktur på alle nivå:

- Rådgivende, ikke operative funksjoner
- Risiko- og sårbarhetsanalyser
- Beredskapsplaner
- Næringslivet og frivillige organisasjoner medlemmer på alle nivå
- JD permanent lederdepartement
- Funksjon på strategisk nivå skal gi regjeringen grunnlag for:
 - Situasjonsforståelse
 - Strategisk kommunikasjon

Anbefaling: Styrke nasjonal, tverrsektoriell strategitenkning og langtidsplanlegging -samordnet planstruktur

Beredskapskunnskap og kompetanse

Utfordringer:

- Behov for mer målrettet og helhetlig utvikling av viktig kompetanse- og kunnskap
- Kunnskapsutvikling knyttet til nye kriser
- Behov for kompetanseoppbygging innen samfunnssikkerhet, beredskap og totalforsvar
- Demografiske endringer og utfordringsbildet gjør det viktigere å styrke evnen til å trekke ungdom og unge voksne i beredskapsarbeidet

Anbefalinger:

- Øke beredskapskompetansen til dagens unge i eksisterende utdanningsløp i videregående opplæring og i høyere utdanning
- Nasjonale og regionale kurs om totalforsvar, samfunnssikkerhet og beredskap
- Utrede hvilke behov samfunnet har for kompetanseheving innenfor beredskap i et 20-års perspektiv
- Etablere grunnlaget for en FoU-strategi innenfor beredskapsfeltet
- Styrke samarbeid mellom utdannings- og forskningsmiljøene og brukerne

Mine vurderinger av de mest sentrale utfordringene i kommunal beredskap

Kommunen som den 4. nødetat

Politi

Brann og
redning

Ambulanse

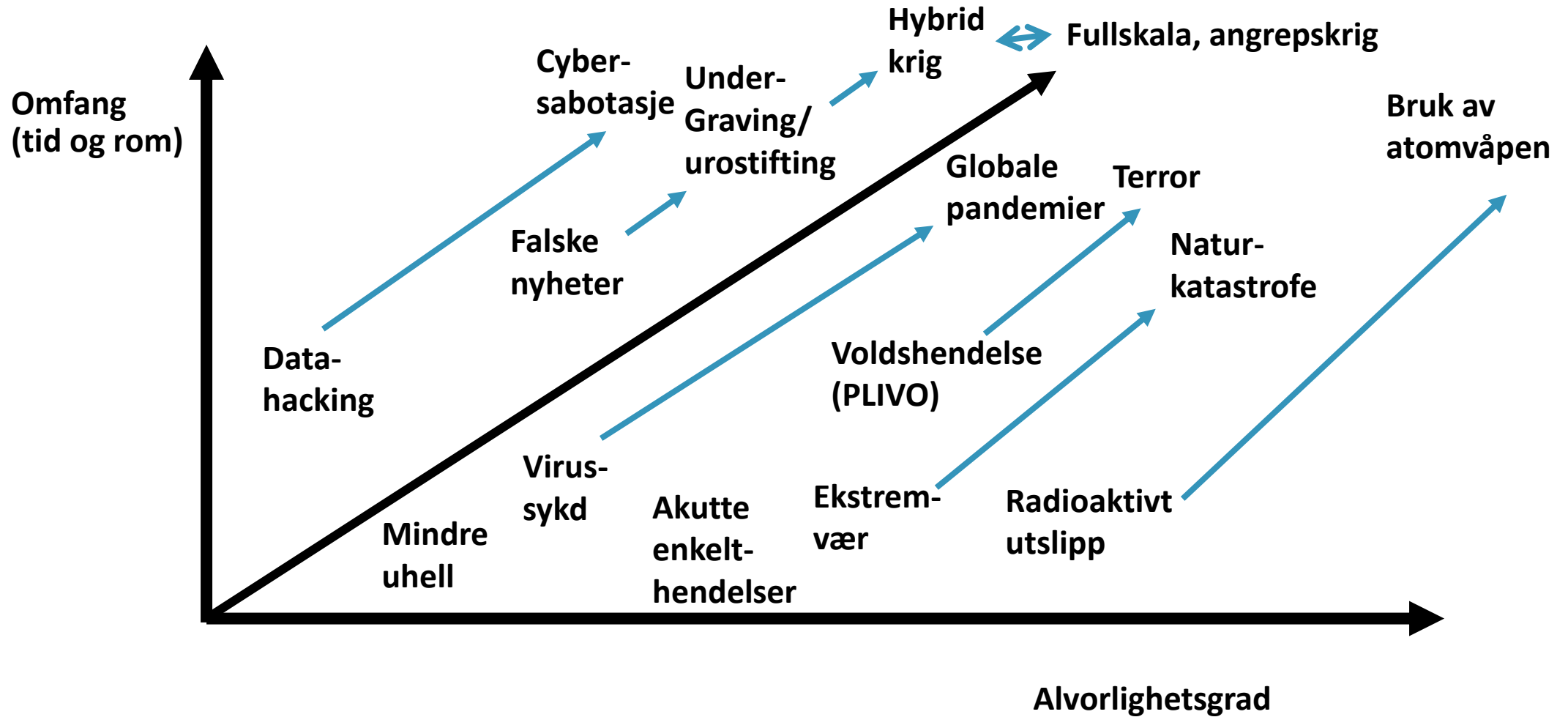

Kommune

Fremtidens krisebilde
– en glidning mot stadig mer alvorlige
krisescenarier på stadig flere områder

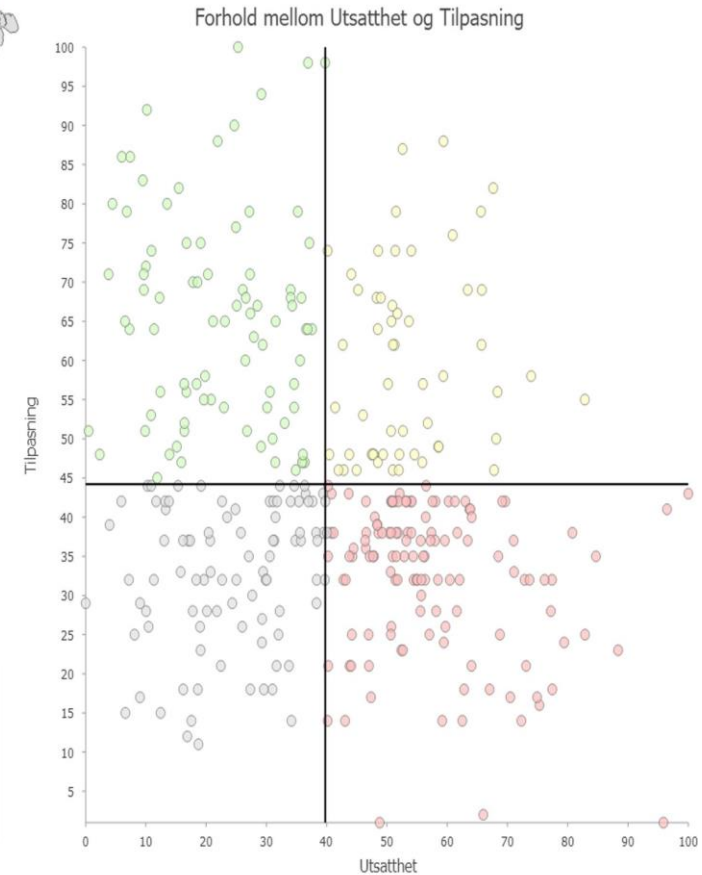
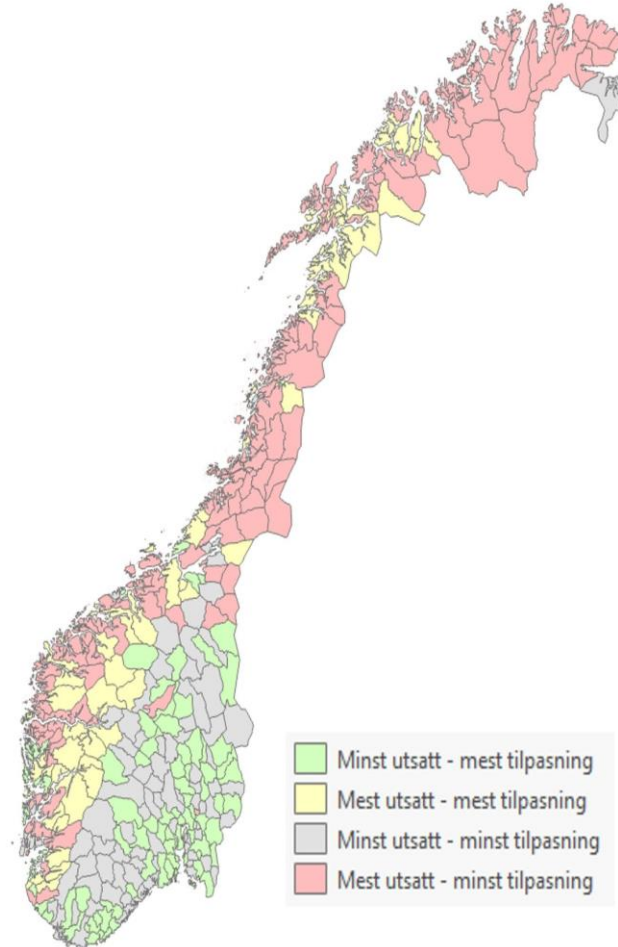
Kriseskalaen – økt alvorlighetsgrad og omfang

Klimaendringer som risikoområde og som krisemultiplikator

Fra ekstremvær til naturkatastrofer

- Mer ekstremvær som fører til naturkatastrofer
- Store variasjoner mellom fylker og kommuner når det gjelder innsats for å tilpasse seg klimaendringer
- Nord-Norge kommer dårligst ut
- Gloppen høyt på lista over kommuner med antatt høy klimarisiko og innsats mhp. klimatilpasning:
 - Omfang av klimatiltak
 - Ser klimatilpasning i sammenheng med øvrige politikkområder

Kilde: Noradapt Norsk senter for bærekraftig klimatilpasning

Klimarangering Noradapt- indikatorer

- Utsatthet -indikatorer:
 - Råteindeks
 - Flomfare
 - Stormflo
 - Dager med snødekke over 30 cm
- Klimatilpasning -indikatorer
 - Søknad om tilskudd for lokale klimatilpasningstiltak (Miljødirektoratet)
 - Vurdering av klimarisiko i kommunal planlegging (ROS-planverk) (DSBs kommuneundersøkelse)
 - Egne tiltak for klimatilpasning (Norsk klimamonitor)
 - Vurdering av klimatilpasning i sammenheng med andre politikkområder (Norsk klimamonitor)

STATSFORVALTER: KOMMUNENE BØR VÆRE FORBEREDT PÅ KRIG

**Det er viktig å øve også på det
utenkelige, mener statsforvalter Knut
Storberget.**

KOMMUNAL RAPPORT
26.01.2023

- **Migrasjon**
 - Masseevakuering
 - Masseinnvandring
- **Hybride trusler**
 - Undergraving av tillit
 - Urostifting
 - Sabotasje
- **Tap av nøkkelpersonell**
 - Legge til rette for Forsvarets mobilisering og bevegelser
 - Krigsmobilisering av personell i kommunen
- **Krigshandlinger**
 - Rekvisisjon av ressurser i kommunen fra Forsvaret
 - Ødeleggelse av utstyr
 - Bortfall av vann, strøm, ekomm
 - Stort antall skadde
 - Tap av innbyggere
 - Mangel på forsyninger (mat, medisinsk utstyr, reservedeler)

Utfordring: Lovverket eser ut – stadig bredere ansvar

- **Kommuneloven**
 - Politisk-administrativ ansvarsfordeling
 - Internkontroll
 - Kommunale foretak
 - Interkommunalt samarbeid
- **Plan- og bygningsloven**
 - forebygge risiko for tap av liv, skade på helse, miljø og viktig infrastruktur, materielle verdier mv
- **Sivilbeskyttelsesloven** – lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og sivilforsvaret
 - Forskrift til kommunal beredskapsplikt
- **Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven)**
 - Trygge nasjonale sikkerhetsinteresser
 - å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet
 - Gjennomføre sikkerhetstiltak

Mange sektorlover som skal følges opp av kommunene

- Helse og omsorg (Helseberedskapsloven, Smittevernloven, Strålevernloven, Folkehelseloven, helse- og omsorgstjenesteloven)
- Sosiale tjenester (Sosialtjenesteloven og Helseberedskapsloven)
- Brann- og redningstjeneste (Brann- og eksplosjonsvernloven)
- Akutt forurensning (Forurensningsloven)
- Kommunal havneforvaltning (Havneloven)
- Sivilforsvarets som forsterkningsressurs (Sivilbeskyttelsesloven)
- Oppfølging av næringslivet innenfor forsyningsikkerhet i alvorlige kriser (Næringsberedskapsloven)
- Kommunens rolle i sivilt regionalt beredskapssystem (SBS) (gradert)
- Sikre ressurser gjennom tvangsavståing til stat eller kommune i krigs-situasjon (Lov om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold-Beredskapsloven)

Utfordringer – krav til ressurser i egen organisasjon

- Kapasitet til å utvikle/vedlikeholde ROS-analyser og planverk
- Beredskapsorganisasjonen – en oppgradering
 - Kriseledelse-beredskapskoordinator – koblet til regional og nasjonal beredskap
 - Lokalt kriseråd – inkludering av alle sentrale bidragsytere til beredskap
 - ROS og beredskapsplaner i den øvre delen av krisespekteret
 - Oppfølging og koblingspunkter til Statsforvalteren
 - Bykommunenes lederansvar for beredskapskoordinering i egen region
 - Kapasitet til kompetanseoppbygging, trening og øvelser
- Digital sikkerhet -IKT- beskyttelse av systemer og kritisk informasjon
- Naturhendelser – forebyggende arbeid og kapasitet for ras og flom

Utfordringer: Sikring kritisk infrastruktur og samfunnstjenester (KIKS)

Kommunenes egne ansvarsområder

- Må ha sikring og kontroll med:
 - Vann og avløp
 - Vei
 - Matforsyning
 - Strømforsyning
 - Reservedeler
 - Personell
- Kommunene må gjennomgå alle sektorer og investere i økt sikring og robusthet (vedlikehold, reparasjon, redundans)

Næringslivets ansvarsområder

- Skal sørge for at næringslivet følger opp
 - grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF)
 - kritisk infrastruktur
 - kritiske samfunnstjenester
- Både sikring og kriseberedskap
- Kommunene har et særlig ansvar for investering og kompetanse der en er eier

Utfordringer – Beredskapskapasiteter

- Beredskap
 - Helseberedskap – kommunehelse og lokalt ambulansepersonell
 - Naturhendelser - flom og skred – evakuerings og reparasjonskapasiteter
 - Brann og redning – kapasitet og bemanning i distriktskommuner
 - Søk og redning- frivillig innsats
 - Personell i kritiske posisjoner
- Oppfølging av statlige etaters beredskapsressurser i regionene
 - Politi
 - Ambulanse
 - Sivilforsvar
- Kommunikasjon og varsling i kriser
- Digital oppetid

Utfordringer Trusselhåndtering – uro, vold, terrorisme, krig

- Sikkerhet og uro i innvandrergupper – ekstremisme og vold
- Sjikaner mot politikere – SoMe
- Urfolksrettigheter og landkonflikter
- Påvirkningsoperasjoner – sammensatte trusler –
- Destruktive handlinger og sabotasje – vann,
- Krigsscenarioer – mobilisering, rekvisisjon, pålegg fra Forsvaret
- Kommunen som krigsskueplass – forsyninger, evakuering, håndtering

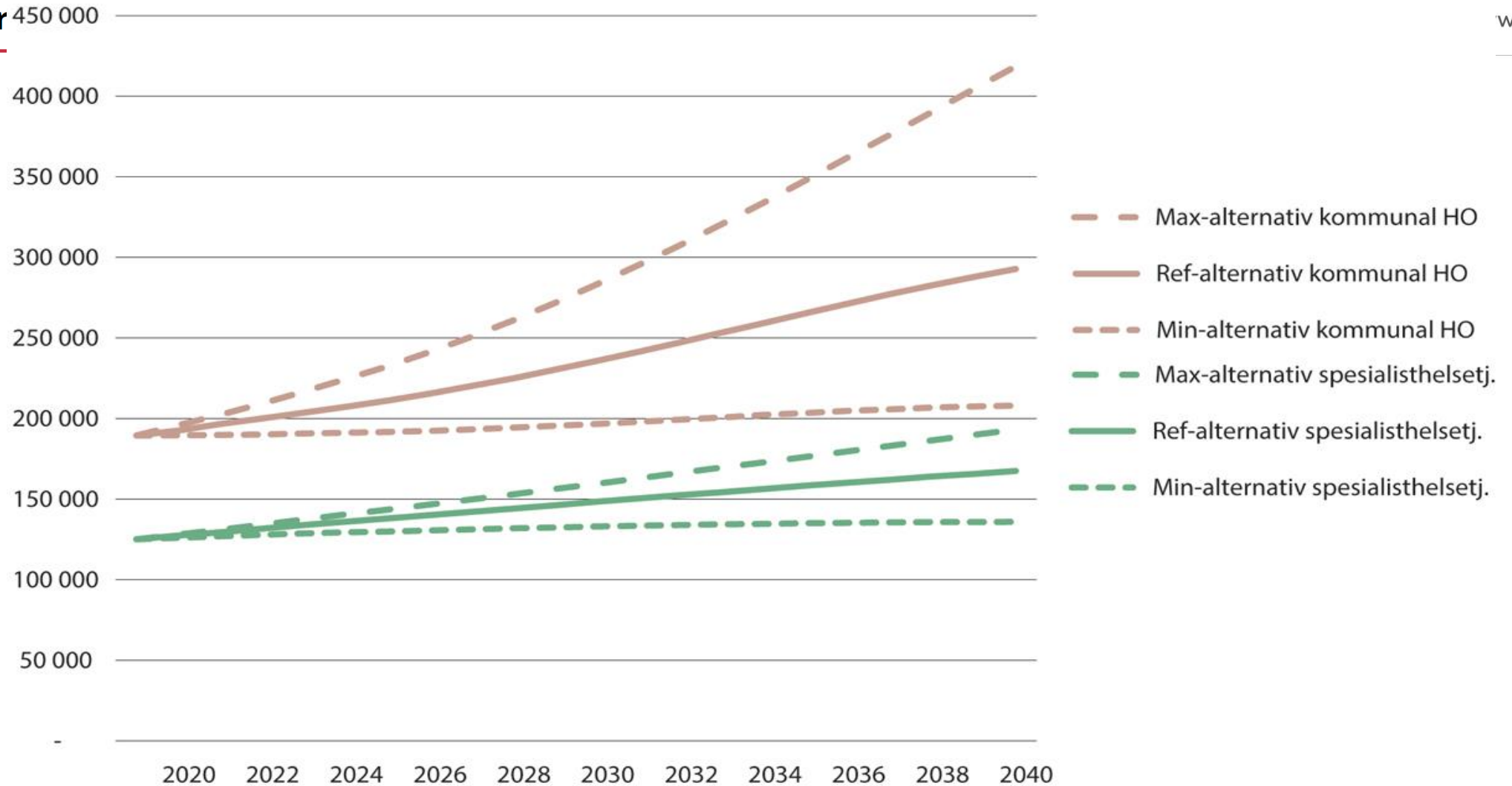
Utfordringer- Bemanning og kompetanse

- Stadig større krav til utdanning og spisskompetanse
- Stadig økende knapphet på kompetent personell
- Må drive mer aktiv rekruttering og egenopplæring
- Må øve stadig hyppigere med mer kostbare øvelser
- Tettere samarbeid med akademia om utdanning og forskning – overvinne «akademikerfrykt»
- Må rasjonalisere der en kan i «gamle» oppgaver for å make over nye
- Krav til samarbeide over etatsgrenser og med nabokommuner om fellesressurser

Utfordring: Helseberedskapen

Totalber

Fremskrivninger av etterspurte årsverk i helse- og omsorgstjenester etter tjenesteområde, tre vekstscenarier. 2018–2040

Behov for og tilgang på helsepersonell

Helsepersonellkommisjonen: NoU 2023:4 Tid for handling

- Gedigen økning i behovet for omsorgspersonell i kommune-Norge
 - Aldersgruppen 80 år og eldre økte med 40 000 personer mellom 2000 til 2020
 - 2020: 230 000 personer over 80 år i Norge.
 - Mellom 2020 til 2040 vil denne gruppen øke med over 250 000 personer
- Kamp om arbeidskraften
 - I samme periode bremses veksten i tilgjengelig arbeidskraft før den stopper helt opp.
 - Fra midten av 2030-tallet, vil antallet personer i yrkesaktiv alder falle i absolutte tall
- Innsats med å dekke personellbehovene i kommunene må styres mot kommunal omsorg for å klare å håndtere det økende antallet eldre
- Store rekrutteringsutfordringer i primærhelsetjenesten
- Skal samtidig ha helseberedskap på stadig mer krevende områder

Rekrutteringsutfordringer i kommunene

- **Menon Economics: Størrelse teller. En kartlegging av kommunale og fylkeskommunale fagmiljøers attraktivitet i Norge. Rapport 34-2023**
 - Små kommuner har størst utfordringer med å etablere robuste og attraktive fagmiljøer.
 - Utfordringene er størst innenfor små tjenesteområder som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljøer for å tilfredsstille lovkrav og levere kvalitet.
 - Størrelsen på fagmiljøene og attraktive fagmiljøer i kommunal sektor øker med kommunestørrelse.
 - Samarbeid mellom kommuner har en positiv innvirkning på attraktiviteten ved fagmiljøet – faglige møteplasser, felles EVU
- ☐ **Behov for omfattende (felles) rekrutterings- og kompetansesatsinger**

Konklusjon

- Kommunene gjør en storartet jobb i det norske beredskapsapparatet
- Blir sett på som (en stadig viktigere) hjørnestein i norsk beredskap
- Vi må forberede oss på en urolig tid med nye krisebilder
- Krav til innsats både på forebyggende sikkerhet, oppbygging av beredskap og responskapasiteter på et bredere sett av områder
- Må gjøre mer på flere områder samtidig som en vil slite med bemanning og økonomi
- Vil være i skvis ressursmessig og oppgavemessig
- Samarbeid over etats og kommunegrenser avgjørende for suksess
- Bykommuner med regionalt beredskapsansvar

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN!